

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 27. Rochus Gonsalvius oppidum ad Vrvaicam frustra fundare tentat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

Petrus Romanus plures baptizans.

Virginis Sichemienfis miraculum.

Baptifmo initiatis, percepit. In medio ad ea oppida itinere lapis vifebatur, Ethnicorum fuperftitionibus famofus, quo ille disturbato, impietatis loco, pietatem fufficiens, fpreto periculo, Crucem erexit. Itapuz Didacus Boroa fylveftria mapalia excutiens, in moribundam mulierem incidit, quam maritus minis terribat, ne Christianis fe adjungeret; fed Didacus Boroa, intrepidus verbis caftigato perfido conjuge, fœminam induxit, ut volens lubensque Baptifmum peteret; quo fufcepto verfus celos animam efflavit. In tribus Paranz oppidis Socii nullum periculum fubterfugientes, multaque prudenter tolerantes, numerum cœleftium, Ethnicos Neophytosque magno numero expiando, peste graffiante auxere. Itapuz, tactu Sichemienfis Virginis icunculæ, mulier ob tranfverfum partum laborans liberatur. Sub finem anni Petrus Oniatus, Provincialis Paranz, Sociis promunere inſpectis, decrevit Urvaicam flumen ufque ad portum Boni-aëris per centum & quinquaginta leucas ab Rocho Gonfalvio, quamprimùm fieri tutò poſſet, explorandum, & ſecundi oppidi fundamenta ad ipſum Urvaicæ littus jacienda, & ad Paranam quarti oppidi foundationem adverſo flumine omni ope ab Didaco Boroa tentandam eſſe.

CAPUT
XXVI.
Exploratio
Urvaicæ
flavii di-
ſturbatur.

1622.

IGITUR digreſſo Provinciali Rochus Gonſalvius, Urvaicæ littora uſque ad portum Boni-aëris luſtraturus, habito Neophytorum delectu, ſe dat in viam: quâ re cognitâ, Urvaicenfes Ethnici ſuſpicantes, Rochum Gonſalvium ad portum Boni-aëris tendere velle, ut in exploratam jam ab ſe terram Hiſpanos invitaret (duce eo qui ſub Urvaicenfis expeditionis initium Crucem ad Urvaicæ littus erectam deturbaverat concremaratque) armati, & cymbis impoſiti, magno tumultu progrediuntur: quam rem odorati Rochus Gonſalvius & ejus comites, periculorum certi, nec ignem excitare, nec in propatulo procedere ſatis audebant. Inter quos timores cum intempêtâ nocte ſub littoralibus ſylvis ad quietem ſe componerent, audiunt ſecundo flumine magno fremitu deſcendere furioſorum hominum cymbas, diſtinctis vocibus Rochum ad necem deſtinantium. Unicum remedium in ſilentio ac tenebris fuit: quarum beneficio inobſervatus Gonſalvius, poſtquam tumultuantes ab profluvio rapti longè jam aberant, eò, unde venerat, retrocedens, quantâ celeritate poſuit Conceptionis oppidum repetiit: ubi habito Sociorum conſulto, iter injunctum in aliud tempus dilatatum eſt.

CAPUT
XXVII.
Rochus Gonſalvius oppidum ad Urvaicam froſtra fundare tentat.

Barbarorum venandi modus.

Apoſtolica venatio.

Pegis.

Ariolorum perverſitas.

EA re disturbatâ, ad ſecundum oppidum fundandum Rochus Gonſalvius animum adjecit: quod ut minimo vitæ diſcrimine faceret, generalem, ut vocant, venationem, ad quam campeſtres Urvaicæ populi undequaque invitarentur, per ſuos Neophytos inſtitui procuravit. Porò ejuſmodi venationis generalis hæc fermè eſt ratio. Indi venatores ingentem campum magno planè generali in orbem obſident: deinde ex condicto, diminuto æqualiter orbe, ad centrum, quo ſe ſtruthiones, capræ, aliæque feræ, hominum ſeſe circumcingentium metu, recipiunt, arctando properant, & in anguſtias redactas hilari ſublato clamore maçant, atque in ſolemnes epulas decoctas comedunt. Ad ſolemennem hanc recreationem ſolent Indi ſe longè latèque invitare. Rochus verò Gonſalvius, egregius venator animarum, Neophytis ſuis ſe immiſcens, præ ſe tulit deſiderium ejuſmodi venationem coram ſpectandi; ſed reverà ſub hac venationis ſpecie occultabat conſilium per ſe luſtrandi loca fundandis oppidis opportuna, ſeſeque in familiaritatem Ethnicorum inſinuandi. Quod utrumque licet præſtiterit, tamen quia immaturi adhuc erant & acerbi plerorumque animi, in præſentiarum novi oppidi conſtructio attentari non potuit. Adde, quoddè venatione redux, peſtem in Conceptionis oppido reperit, quâ diſpalati Neophyti Catechumenique, novam laborum materiam ipſi & locio, irrequietè ſylvas & campos, ne quis in expiatus obiret, indagantibus, præbuere. Peſtem fames exceperit adeò lurida, ut plerique iterum, deſectiſſimis licet vitibus, ſeſe ad remota loca effunderent, obvia quæque & noxia devorantes. Arioli, occasione abuſi, ſpergebant in vulgus, ob receptam Fidem Chriſtianam hæc mala cœlitùs immitti: & Paranenfes Ethnici per ſecretos calumniarum cuni-

culos

culos Sociorum autoritatem omni ope elevabant. Inconcussis ad hæc Gonsalvio & Aragonâ, præ Divini auxilii Ipe omnia dæmonum tertriculamenta postponentibus, & sedato utroque malo reducendis denuò Indis, atque oppido reformando, egregiam operam navantibus.

FELICIUS ad Paranam, peste etiam grassante, res agebatur: nam præterquam quòd vetera oppida in supplementum morte sublatorum novis Catechumenorum accessionibus refarcirentur, quartum oppidum apud Inianenses ab Societate fundatum est. Porro Inianenses ab Itapuanis quindecim leucis adverso flumine distracti, magnâ per multos annos contentione ab Rocho Gonsalvio ac Didaco Boroâ, ut se ipsi Itapuanis adjungerent, sollicitati, partim feritate animorum, partim patriæ desiderio, morem gerere recusarant: sed hæc tempestate ita se Fidei Christianæ inclinaverant, ut ultrò peterent Sacerdotes: ad quos Didacus Boroa & Petrus Romerus profecti, omnium fermè animos in se propensos habuere. Paucis igitur renitentibus, novo oppido fundando statim insudatum est, quod ad Iniam rivum, Paranæ influentem, lætis auspiciis positum, Christi quæ Corporis nomine insignitum, hætenus feliciter perdurat. Didaco Boroâ ad veterum oppidorum regimen post quindecim dies regresso, Petrus Romerus in nova statione perstitit, unus magnitudine animi plurimorum munia complectens: baptizare infantes, pueros instituere, adultos informare, ariolos præstigias dedocere, ægros invisere, politicum Christianumque vivendi modum inducere, diu multum agere, noctu prolixè orare, ædificationi insistere, parùm comedere, multum sudare, liberaliter sua largiri, concatenati boni Patris labores erant. Stabilito utcumque oppido, in diversa remotaque loca expeditiones suscipiens, multos ad oppidum, atque adeò ad Christi Fidem, traduxit. Ibat per ericeta, per paludes, per spississima nemora, nullo tempestatum discrimine, venatorum more animas indagans, ut quamplurimas Christianæ veritatis telo transigeret. Peste grassante ad Tibiapum; Pirapum, Caapibarim flumina, per inundatas terras Ethnicorum humeris delatus, pluribus per Baptismum saluti fuit. Denique ita animosè rem urfit, ut brevissimo tempore novum Corporis Christi oppidum, ubi ego olim ferè per annum opellam meam contuli, quadringentas familias, in Catechumenorum album relatas, numerarit, & hætenus ibi Societas suprâ quinquies mille capita baptizarit.

AT in Guairaniâ Josephus Cataldinus novum oppidum fundare tentans, non minus, quam si fundasset, solo conatu inclaruit. Rem breviter expediam. Ad sylvas Laureto proximas, sagittarum materiam efferendi ergò, è remotis locis venerant campestres Indi, Ibitirambetam, Brasiliæ obversam regionem incolentes, è qua regione aliquot Ethnici Lauretanis se Neophytis, religionis ergò adjunxerant, narrabantque innumerâ pænè Barbarorum multitudine campos patrios scaterere. Occasione igitur arreptâ Cataldinus, ubi cognovit Ibitirambetanos advenas in arundinetis non procul abesse, missis Neophytorum honestissimis, eos invitat ad oppidum, omnique officiorum genere devinctos rogat, num se ad suas terras, Fidei Christianæ propagandæ ergò, ducere velint. Cui Nambahaius, advenarum præcipuus, & inter suos potens, in hunc fermè sensum respondit: *Per me, inquit, non stabit, ô Pater, quin tuis votis fiat satis: sed scias vellim id sine tui & mei capitis periculo fieri non posse: nam me reliqui Casiqui in panam introducti Sacerdotis, & se in odium novarum rerum macrabunt. Si vilis tui capitis jactura est, aude quod ambis.* Cataldinus, re Deo commendatâ, periculi non renuens, & necis, si accideret, pro Christo appetens, assumptis secum Didaco Salazario, Socio intrepido, & aliquot Neophytis, Nambahaiò se tradit ducendum. Integro mense adverso Tibaxivâ flumine ob crebra præcipitia in itinere posito, ubi proxima Ibitirambetæ loca attingit, Nambahaius per nota viarum diverticula, antequàm popularibus factum suum innotesceret, periculo se subduxit. Sed Cataldinus ultrâ progredi temerarium ratus, consulto prius Deo, juvenes duos eo fine secum advectos, è suo comitatu ante se cum muneribus mittit, rogaturos ab Ibitirambetanis Casiquiis, ut ad

CAPUT
XXVIII.
Corporis
Christi op-
pido funda-
tio.

Inianenses
populi.

Petri Romeri
labores.

Excursioner.

Quadringen-
ta familie
reducuntur.

CAPUT
XXIX.
Josephus
Cataldinus
frustra Ibi-
tirambeta-
nos ad op-
pidum re-
ducere con-
tendit.

De Campe-
stribus Guai-
ranie popu-
lis.

Cataldini
magnanimitas.